

Un darrer Ribas, si us plau

Una nova fiscalitat una política exterior ambiciosa, un govern disposat a manar... Òscar Ribas s'ha decidit: "Si m'haig de cremar, em cremaré"

Mastegava la pipa i metrallava les paraules. Òscar Ribas estava enfadat. La veu li tremolava d'indignació mal continguda. Estava fart dels "vells trucs" de la política andorrana en què "els discursos dels consellers poden canviar del tot en funció de cada votació". Feia cinc minuts que una majoria absoluta de consellers generals (quinze de vint-i-vuit) l'havia convertit en el cap de govern més veterà de la història recent de les Valls des que en 1981 un decret dels coprínceps havia creat un primer simulacre de govern. Malgrat que en aquest 19 de gener de 1994 el primer Consell General de l'estat constitucional donava a Oscar Ribas l'autoritat legal per a formar un govern a la seva mida, l'hereu polític de la dinastia Reig -tabaquers, banquers i prohoms polítics- no podia amagar la seva inquietud. Els aplaudiments unànimes dels consellers quan la secretària de la Sindicatura va anunciar la victòria de Ribas resultaren freds. Protocol·laris en excés.

El conjunt de forces polítiques s'ha resignat a cedir-li tot el poder executiu per un simple càlcul de probabilitats. A Andorra les coses van tan mal dades, i es necessita tant de xarop, que, ben mirat, millor que ho intenti l'Òscar. Però els raonaments no s'acaben aquí. La majoria de forces polítiques no renuncien a l'esperit crític: sobretot perquè molts se la juguen que el Govern s'enfonsi en menys de dos anys. Després, hi haurà carnassa per a tothom, amics i rivals, i el mapa electoral podrà redefinir-se sobre les restes del darrer gabinet Ribas.

Res d'això no fou esmentat en la sessió d'investidura, però, tal com deia el cap de govern, "no és cap secret que el meu cicle de vida política s'acaba". I en aquest punt, després d'haver sentit les rebentades més subtils des dels escons "aliats", Òscar Ribas es confessava finalment astorat: "Davant el repte de les finances públiques, ningú no vol agafar la responsabilitat de governar. És més fàcil de situar-se en el 'donem suport però no en donem' o en el

'no donem suport però hi col·laborarem'. El pitjor que li ha passat, a l'Agrupament Nacional Democràtic (AND) és d'haver estat la força més votada. La resta de grups han descobert que és molt més fàcil de deixar els problemes a les nostres mans..., i a veure com ens en sortim". Dos dies per a una investidura i una conclusió massa evident: aquest tampoc no serà un govern que acabi la legislatura. L'elecció d'Òscar Ribas era només això: un tràmit anguniós que anuncia temps difícils.

El cap de govern havia comptat amb els vuit vots *segurs* de l'AND, una formació política atrinxerada en baronies territorials (Encamp, Escaldes-Engordany i Sant Julià de Lòria), sempre sota sospita de manca de cohesió; també s'havia endut els cinc vots de la Nova Democràcia de Jaume Bartumeu, el grup hegemònic a la capital, entestat a conquerir el govern abans del 2000, i havia arrossegat els dos vots d'Iniciativa Democràtica Nacional (IDN), la coalició d'ideòlegs honestos i radicals *chic* més a l'esquerra de l'espectre andorrà. Òscar Ribas tenia, en el còmput de vots, el bloc de progrés més important de l'Andorra constitucional. El *pacte de legislatura* de Nova Democràcia i el *pacte d'investidura* d'IDN s'havien segellat uns dies abans. Dues comissions parlamentàries vitals (Finances i Exteriors) per al grup de Jaume Bartumeu i la *cessió* d'un conseller d'AND perquè els dos consellers d'IDN poguessin formar grup mixt -almenys tres- i s'evités la seva marginació com a diputats no adscrits. El *paquet de mínims* incloïa, com a concessió a IDN: la reforma de la Llei de Nacionalitat per tal de derogar la data fixa de residència (1 de gener del 1960), exigida a tota persona que es volgués nacionalitzar andorrana; i un primer esbós de mesures progressives -crèdits tous, si més no- per a l'accés al primer habitatge (punts programàtics són compartits per tots tres grups). I res més. La Nova Democràcia decidirà qualsevol pacte global de legislatura en funció dels pressupostos i de la política econòmica del nou gabinet

Malgrat que el primer Consell General de l'estat constitucional donava a Òscar Ribas l'autoritat legal per a formar un govern a la seva mida, l'hereu polític de la dinastia Reig no podia amagar la seva inquietud. Els aplaudiments unànimes dels consellers quan la secretària de la Sindicatura va anunciar la victòria de Ribas resultaren freds. Protocol·laris en excés.

Dèficit públic, crònica d'un cataclisme anunciat

El *diferencial* econòmic ha estat un tòtem enlluernador i Andorra ha volgut creure, fins ara mateix, que l'estat andorrà —serveis o infraestructures— era un regal derivat dels ingressos duaners: el solitari Impost sobre Mercaderies Importades (aranzels moderats pagats pels importadors) que, en 1982, ja no podia sufragar les despeses d'una administració central que tot just alçava el vol. Es feia evident que un pressupost públic, basat exclusivament en els ingressos de duana, és víctima directa de les evolucions cícliques de l'exterior i de les transformacions polítiques que s'hi produeixin. L'entrada d'Espanya a la CEE, previsible des del 1977, reduïa el *diferencial* fiscal entre França i Espanya —essència única del miracle andorrà— tal com el primer govern reformista d'Oscar Ribas i Reig va poder comprovar: la simple existència d'un estat minimalista provocava, en plena recessió econòmica, l'arribada del dèficit pressupostari.

Quan el dia 19 de maig de 1983 Oscar Ribas llegeix el seu informe d'orientació política, adverteix que el sistema recaptatori andorrà “ha estat concebut per a moments d'optimisme econòmic” i ha provocat, en conseqüència, una brutal distorsió entre el creixement continuat de la despesa pública i la insuficiència crònica dels ingressos. La “creació de noves figures impositives” de tipus indirecte sobre les activitats financeres, les asse-

gurances, el registre, les transaccions i l'hoteleria en el camí “vers un sistema fiscal modern, just, suficient i eficaç” era inajornable. S'havia d'anomenar Llei de Refosa i Creació de Fonts Impositives i provocà la caiguda del primer gabinet Ribas.

Deu anys després, el dèficit s'acosta als 16.000 milions, els ingressos de duana, congelats i a la baixa, continuen essent l'única font de finançament i la Banca andorrana ha esgotat la paciència amb el seu primer deutor: una ingent administració central que haurà de reduir les inversions a zero i acotar a la mínima expressió les despeses de funcionament, just quan el país necessita un esforç keynesià per a contrarestar el marasme econòmic d'Andorra. Per això Oscar Ribas ja no pensa esperar més. Per a abans de l'estiu, el cap de govern vol enllestir una llei marc d'ordenament fiscal i tributari d'aplicació immediata al gener del 1995 sobre un Pla d'Imposició General Indirecte. Deu anys perduts en l'amnèsia presupostària propiciada per l'etapa Pintat (1984-1989) enfronten Oscar Ribas a un dilema que té un sol final: la societat civil andorrana haurà de pagar un preu i caldrà que algun polític sucumbeixi a la factura. Oscar Ribas i Reig accepta tots aquests riscos per assegurar la continuïtat de l'estat andorrà i, si s'escau, dels seus successors dinàstics.

O. M.

Ribas que, en paraules sibil·lines de Jaume Bartumeu, no deixa de ser un polític "sense credibilitat en l'opinió pública", votable només com un acte de sacrifici "al servei de l'estabilitat".

Més reduïts eren encara els termes d'IDN que, en plena divisió interna, decidia d'apostar per un suport puntual –o pacte d'investidura– a Ribas sense contreure cap compromís amb l'AND i encara menys amb Nova Democràcia, que sembla igualment disposada a ignorar les peticions parlamentàries d'IDN d'evitar futures sorpreses electorals al seu feu d'Andorra la

CARME PUÉRTOLAS

Vella, on Jaume Bartumeu es juga la possibilitat d'encapçalar el somiat govern post-Ribas. Al capdavall, les eleccions legislatives han conduït a una fragmentació política que necessàriament haurà de reduir-se en una pròxima confrontació electoral. De moment resten oberts tots els flancs del mercat polític: el regateig programàtic, les contrapartides parroquials o personals, els pactes inconfessables... Al Parlament andorrà, no hi haurà "sòlides" majories de quinze consellers disposats a defensar la tasca de govern. En tot cas hi haurà eventuals coalicions "a la carta", pactades, com gairebé sempre, a destemps.

I és que la realitat no s'acomoda gaire als cànon de la governabilitat. En els dos dies de sessions d'investidura, una vintena de parlamentaris –excepte els vuit "governamentals"– va seguir, des de la més estricta ambigüïtat, les evolucions d'una Sindicatura (presidència del Parlament) formada només per membres de l'AND: Josep Dalleres i Miquel Aleix; i tots aquests consellers feren prevaldre la idea de "controlar" l'acció d'un govern que tothom sap que és integrat en exclusiva per socis fiables de l'AND o per personalitats independents lleials a Òscar Ribas. Aquestes són les

Andorra comença ara l'etapa definitiva de la normalitat constitucional. La modernització és un repte importantíssim per al nou equip de govern.

cartes del polític lauredià: un govern fort i compacte, si bé minoritari, amb capacitat de succeir-se a si mateix –fins i tot sense Ribas al davant– contra un orgue de gats parlamentaris declaradament hostils, obsedits a supervisar les tasques executives, però conscients que, sense alternatives, no es pot disparar la bala contra un govern que, si més no, pensa a governar. I manant a fons, Ribas podria assumir la seva segona immolació política deu anys després de la primera dimissió: l'establiment d'un Pla General d'Imposició Indirecta tanca la cúpula impossible del "llegat" Ribas. Per tant, "si m'haig de cremar, em cremaré".

Cremar-se és un terme que ja no preocupa Òscar Ribas: "Qui millor que jo?" Ha comandat tres governs sempre inconclusos: 1982-1984, 1990-1992, 1992-1994. Coneix la dimissió forçada, els complots de palau, l'ostracisme polític i la traïció humiliant. Ha sobreviscut perquè ha après a protegir-se: la construcció de l'estat de dret –govern, carta magna, projecció exterior– no ha estat un invent seu, però els historiadors hauran de tenir Òscar Ribas com a fil conductor de la modernització d'Andorra, perquè ofereix en la seva personalitat els traços necessaris per interpretar aquest procés de transformació. A mitjan anys 70, havia estat el jove conservador cultivat a l'ombra del patriarca-síndic Julià Reig, i com a tal fou devot practicant d'aquella "federació de parròquies" relligades per tres autoritats exclusives: el síndic, el bisbe de la Seu i el president francès. Després, s'havia ofert com a esquer del reformisme –"un Reig no ens farà mal", pensava la vella Andorra– en el primer experiment d'administració central (1982), i en conseqüència s'havia suïcidat públicament el 30 d'abril de 1984 perquè no volia ser l'ostatge d'un govern de "funcionaris" lligat de mans i peus pel Consell General i els coprínceps, que feien els impossibles per evitar "la modernització de les institucions". Quan tornà al govern (1990), reclamat per una nova majoria de progrés al Consell, ho féu des d'una feble posició d'àrbitre, com un impulsor moral del constitucionalisme, sempre al marge i a la vora de la cuina constitucional, mai del tot dintre. En dos governs escassos, fet de pedaços ministerials i fidelitats dubtoses, Ribas va prendre l'única bandera que ningú no podria llevar-li: la projecció internacional d'una Andorra diferent en la figura d'un estadista reinventat per ell mateix.

Però l'escenografia ha canviat. Aquesta vegada, Òscar Ribas vol salvar l'estat andorrà de l'enfonsada final per evitar que la Constitució quedi com la ridícula imatge d'allò que no ha estat possible: l'Andorra Moderna. Òscar Ribas Reig ha decidit de jugar-se-la. A mort.

Oriol Malló